

LASSASKOG I VÄXJÖ

KULTURMILJÖUNDERLAG FÖR DETALJPLAN

2024-01-10

Lassaskog i Växjö

Kulturmiljöunderlag för detaljplan

Uppdragsnamn	Lassaskog kulturmiljöunderlag
Uppdragsnummer	10354817
Författare	Paul Hansson
Datum	2024-01-10
Ändringsdatum	
Granskad av	
Godkänd av	

KUND

Vidingehem AB

KONSULT

WSP

Box 574
201 25 Malmö
Besök: Jungmansgatan 10
Tel: +46 10-722 50 00
WSP Sverige AB
Org nr: 556057-4880
wsp.com

KONTAKTPERSONER

Paul Hansson, paul.hansson@wsp.com, 070-6311041

INNEHÅLL

1	Inledning	4
1.1	Bakgrund	4
1.2	Orientering	4
1.3	Förutsättningar	5
1.3.1	Riksintresse för kulturmiljövård	5
1.3.2	Gällande detaljplan	5
1.3.3	Översiktsplan	5
2	Historisk Utveckling	5
2.1	Platsen	5
2.2	Byggnaderna	8
2.2.1	Arkitekten	8
2.2.2	Tillkomsten	8
2.2.3	Konstruktion	13
2.2.4	1950-talets arkitekturdebatt	15
2.2.5	1960-talet, Lassaskog 3 bebyggs	17
2.2.6	1970-talet, förändring av balkonger	20
2.2.7	1980-talet ombyggnad av panncentral, ny markplanering	21
2.2.8	1990-talet, tillbyggnad av kvarterslokal och tilläggsisolering	24
2.2.9	2000-talet, ombyggnad till förskola	25
2.3	Platsen och Byggnaderna idag	26
2.3.1	Sammanfattning av värdefulla karaktärsdrag	31
2.4	Kulturhistorisk värdering	32
2.4.1	Dokumentvärden	32
2.4.2	Upplevelsevärden	32
2.4.3	Övergripande och förstärkande värden	33
2.4.4	Sammanfattning kulturhistorisk värdering	33
2.5	Förslag till skydds- och varsamhetsbestämmelser	34
3	Förslag och konsekvenser	34
3.1	Föreslagen ändring	34
3.2	Konsekvensbeskrivning	37

1 INLEDNING

1.1 BAKGRUND

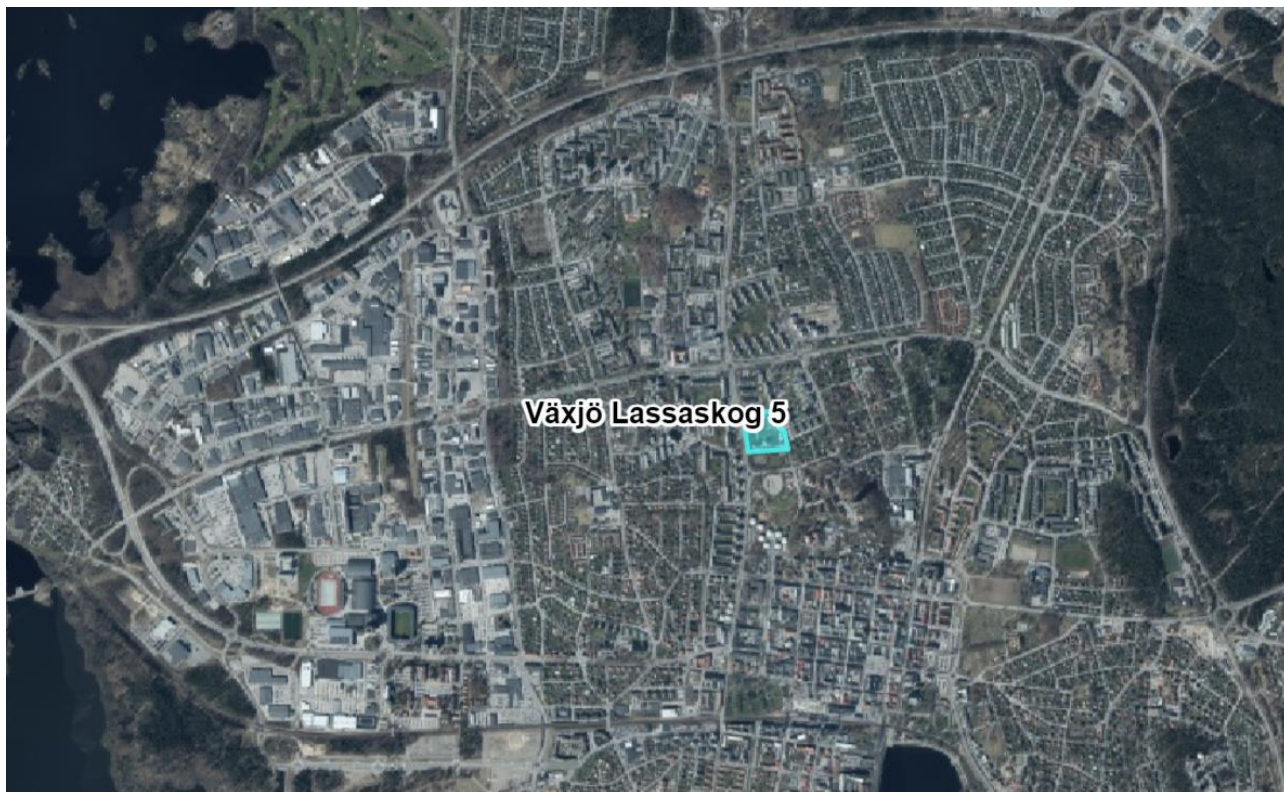
Vidingehem har sedan en tid tillbaka arbetat med en detaljplan för ny bebyggelse inom kvarteret Lassaskog. I samband med samrådsskedet ställde stadsbyggnadskontoret krav på att ett kulturmiljöunderlag skulle tas fram och Vidingehem uppdrog åt WSP Sverige AB att genom undertecknad utföra detta.

Kulturmiljöunderlaget ska vara ett underlag som dels beskriver befintliga karaktärsdrag och värden, dels konsekvensbeskriver den föreslagna ändringen och vilka åtgärder, exempelvis placering, utformning, kulör och materialval, som kan göras för att undvika negativa konsekvenser. Vidare bör kulturmiljöunderlaget innehålla förslag på vilka karaktärsdrag och kulturvärden som bör omfattas av skydds- och varsamhetsbestämmelser.

Inriktningen på underlaget har sin tyngdpunkt på fastigheten Lassaskog 5 som bebyggdes 1954-55 med sex åttavåningshus ritade av arkitekt Ralph Erskine.

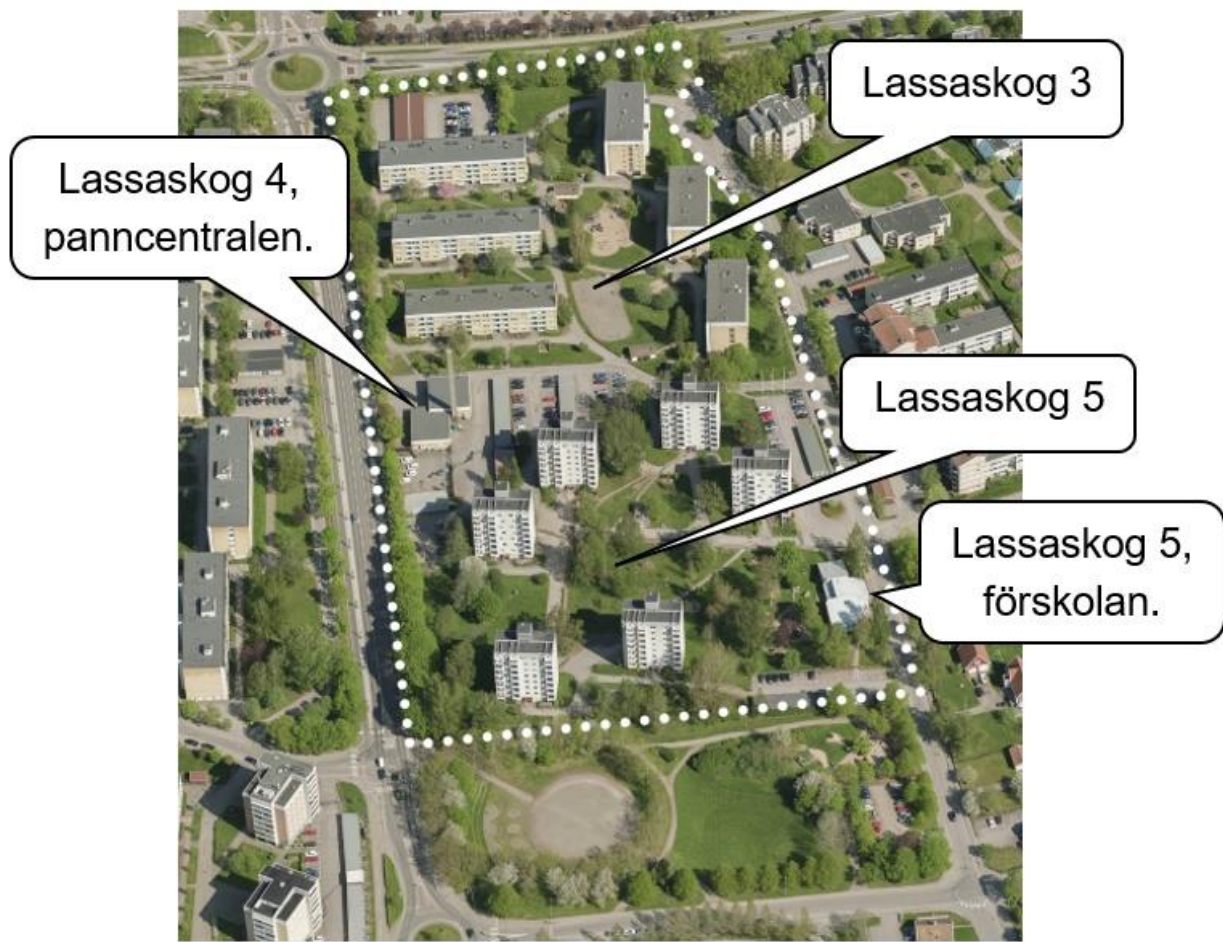
1.2 ORIENTERING

Kvarteret Lassaskog ligger i stadsdelen Hov norr om Växjös historiska stadskärna.

Figur 1 Kvarteret Lassaskog (här fastigheten nr 5) ligger i stadsdelen Hov norr om Växjös historiska stadskärna. Källa: Lantmäteriet

Kvarteret omfattar tre fastigheter. Lassaskog 5 i södra delen av kvarteret innehåller sex stycken likadana punkthus i åtta våningar byggda 1954-55 och grupperade runt en öppen yta, i östra delen finns en senare uppförd förskola i en våning. Lassaskog 3 i norra delen av kvarteret innehåller sex lamellhus byggda 1964-65 varav tre är i fem våningar placerade i nord-sydlig riktning medan de övriga tre är i fyra våningar och placerade i öst-västlig riktning. Lassaskog 4 ligger mellan de båda övriga i västra delen av kvarteret och innehåller en f.d. panncentral uppförd 1964-65. Inom kvarteret finns också komplementbyggnader i form av garagelängor. Söder om kvarteret ligger Spetsamossens park.

Figur 2 Fastigheter och bebyggelse i kvarteret Lassaskog. Bild ur samrådshandling för Detaljplan Lassaskog. Källa: Växjö kommun

1.3 FÖRUTSÄTTNINGAR

1.3.1 Riksintresse för kulturmiljövård

Kvarteret Lassaskog ligger inte inom riksintresseområde för kulturmiljövård. Närmsta riksintresseområde är nr. G 27 Växjö stad som ligger ca 400 meter bort och bedöms inte påverkas av detaljplaneförslaget.

1.3.2 Gällande detaljplan

Gällande detaljplan heter Kv. Lassaskog mm, den har nummer 0780K-236 och vann laga kraft 1964-05-06, detaljplanen saknar bestämmelser för kulturvärden.

1.3.3 Översiktsplan

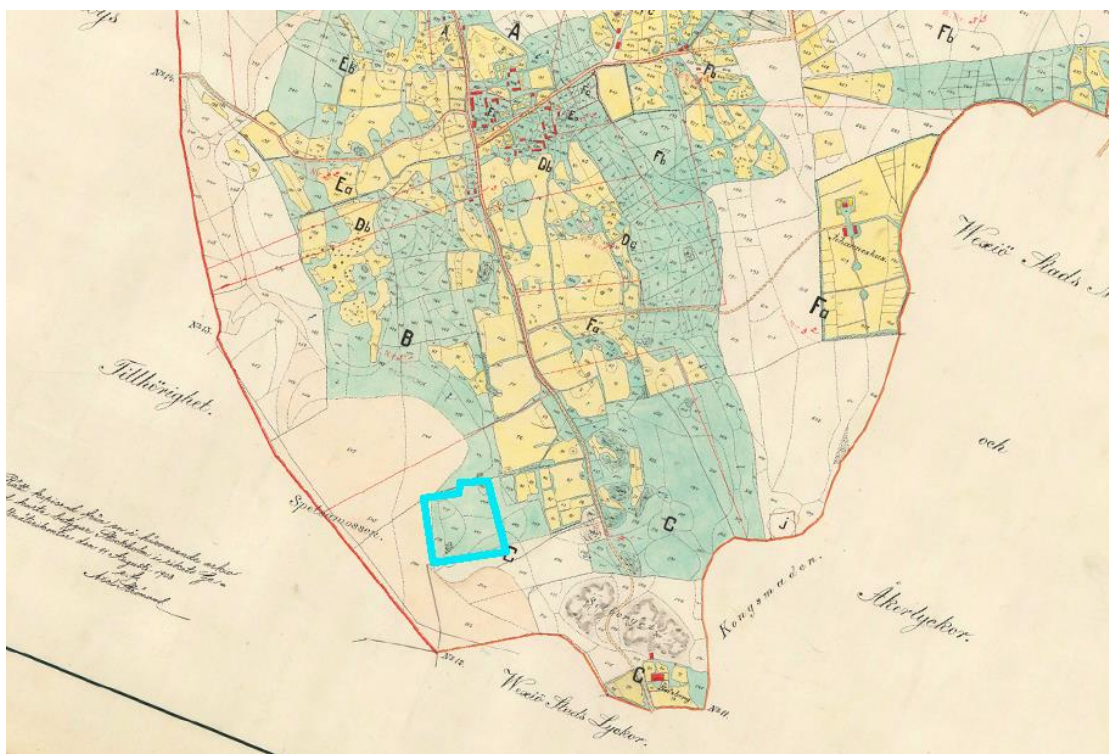
Gällande översiktsplan är FÖP Växjö stad antagen av kommunfullmäktige 2012-02-28. I denna är området utpekade som förtättningsområde för befintlig stadsbebyggelse. FÖP:en nämner inte Lassaskog som särskild kulturmiljö. I övrigt finns generella rekommendationer för kulturmiljön.

2 HISTORISK UTVECKLING

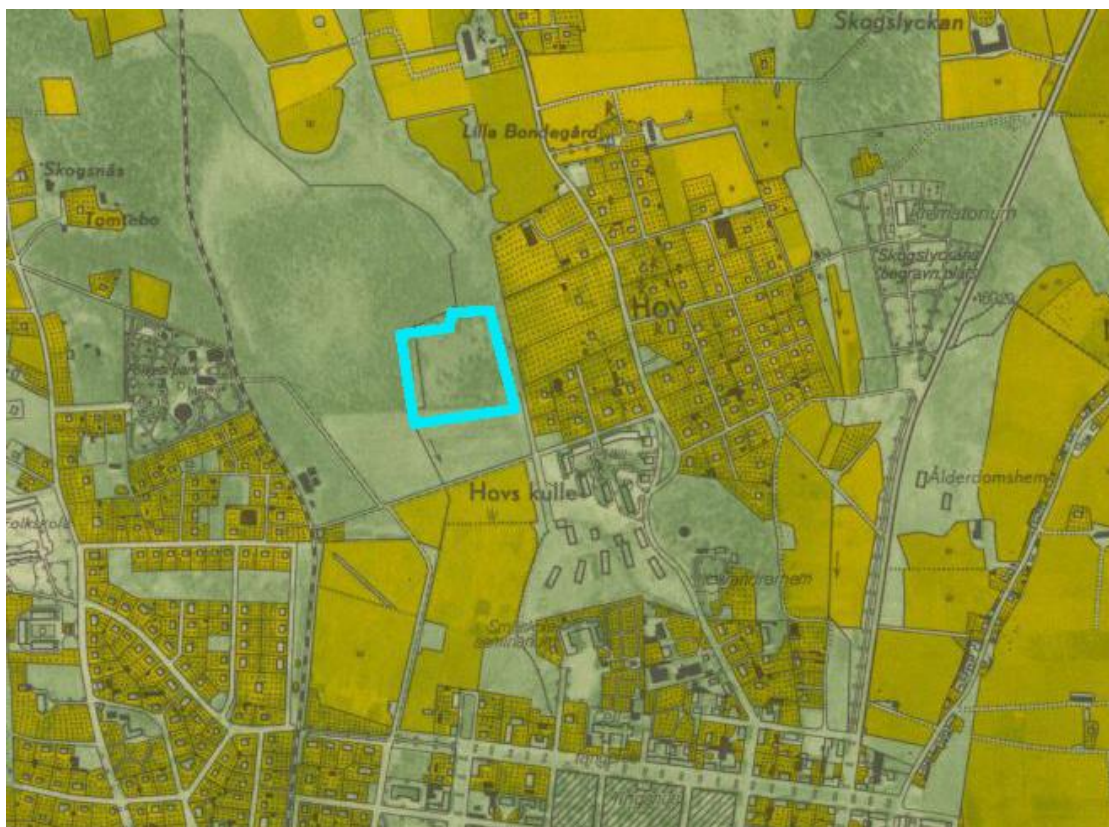
2.1 PLATSEN

Kvarteret Lassaskog ligger norr om Växjö historiska stadskärna i stadsdelen Hov. Hov var tidigare en by som låg i Växjö socken. Vid kommunreformen år 1862 kom Hov att tillhöra Växjö landsförsamling och

landskommun som vid kommunreformen år 1940 införlivades i Växjö stad. På lagaskifteskartan för Hov från 1848 är området där fastigheten Lassaskog 5 ligger ängsmark.

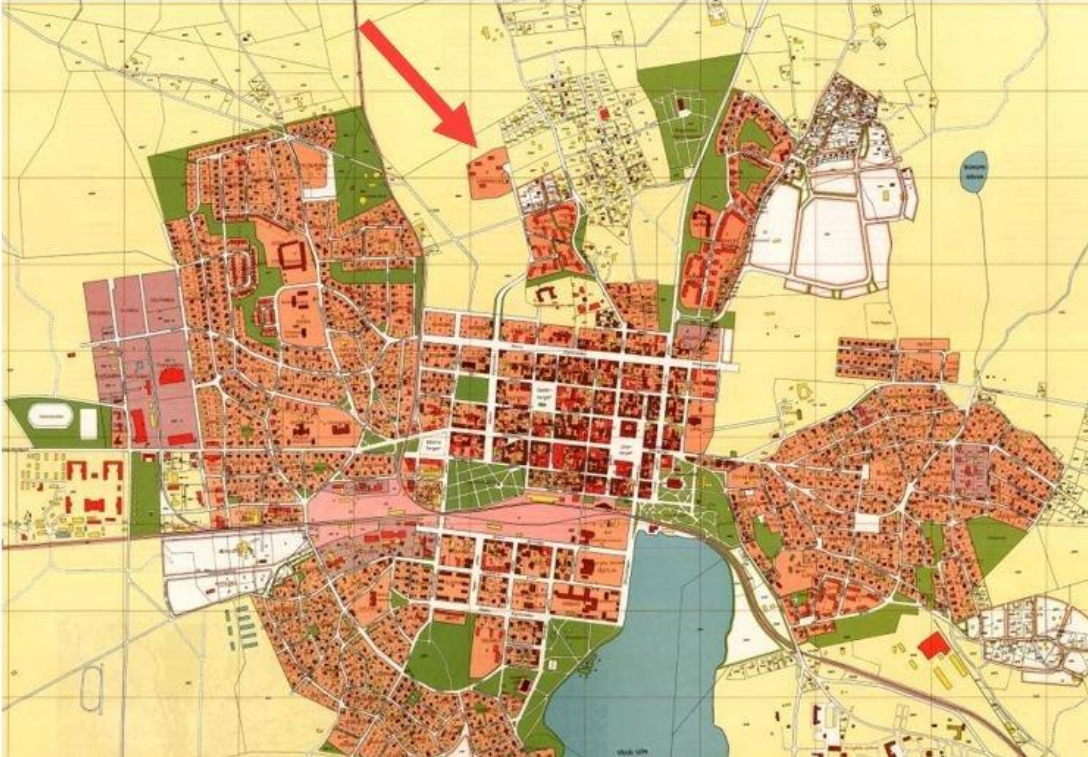

Figur 3 Lagaskifteskartan från 1848 för Hov, renritad år 1908, fastigheten Lassaskog 5 inringad med blå linje. Källa: Lantmäteriet
År 1940 blev Hov en del av Växjö kommun vilket gjorde det möjligt för staden att planera för bebyggelse i stadsdelen, den ekonomiska kartan från 1950 visar ett lantligt Hov men med nya flerbostadshus vid Hovs kulle.

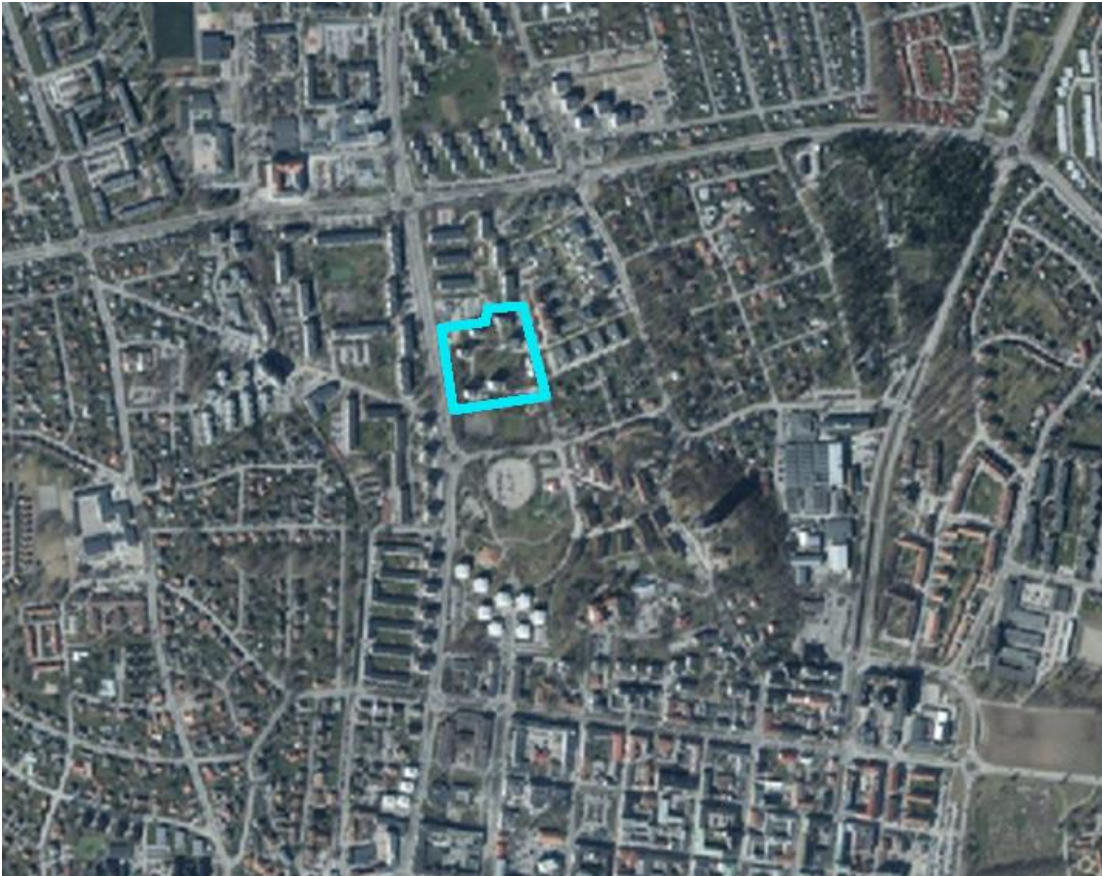

Figur 4 Ekonomiska kartan från 1950 visar att viss exploatering skett i stadsdelen vid Hovs kulle, Lassaskog 5 (inringat med blått) är ännu inte bebyggt. Källa: Lantmäteriet

Växjö stadskarta från 1954 är den första kartan som visar de nya byggnaderna i kvarteret Lassaskog. Då var de egentligen inte färdigställda men det var inget ovanligt att de kom med på kartorna ändå. I rask takt kom Hov att exploateras alltmer i samband med en allmän urbanisering och idag är det lantliga borta.

Figur 5 Växjö stadskarta år 1954, Hov är fortfarande lantligt men börjar exploateras alltmer, Lassaskog 5 utpekad med röd pil. Källa: Växjö kommun.

Figur 6 Samtida flygbild med fastigheten Lassaskog inringad med blå linje visar att området är helt exploaterat. Källa: Lantmäteriet

2.2 BYGGNADERNA

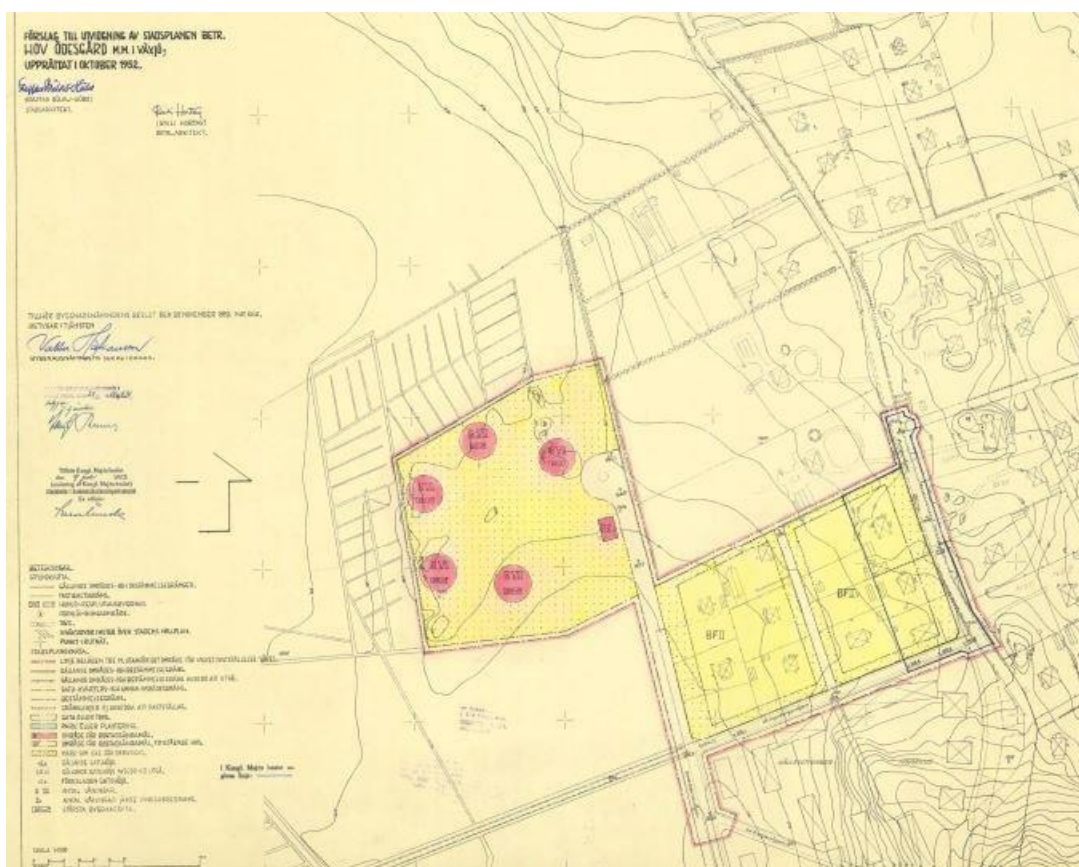
2.2.1 Arkitekten

Det var arkitekten Ralph Erskine som ritade byggnaderna på Lassaskog 5 och hans kontor svarade också för landskapsplaneringen samt en del av konstruktionerna. Ralph Erskine är en av Sveriges främsta arkitekter. Han föddes i England 1914 men flyttade till Sverige och startade eget kontor 1939, han kom att stanna livet ut. Han var inspirerad av den svenska funktionalismen och såg den svenska arbetsmarknaden som betydligt bättre än den hemma i England.

Hans arbete uppmärksammades även internationellt och hans arkitektur präglades av hänsyn till klimat och miljö. Han använde främst solljuset i skapandet av byggnader och stadsplaner. Solljus och solvärme utnyttjades effektivt vid placering av byggnader i landskapet. Ralph Erskine hade under hela sitt liv ett stort inflytande över den svenska och internationella arkitekturdebatten. Han verkade målmedvetet för arkitekturens politiska och sociala möjligheter i samhällsbygget. Ralph Erskine var engagerad i omkring 200 projekt och fick många nationella och internationella utmärkelser. Han var bland annat ledamot av Kungliga Akademien för de fria konsterna och hedersdoktor vid Lunds tekniska högskola. År 1987 fick han Royal Gold Medal for Architecture av Royal Institute of British Architects. Erskine avled år 2005.

2.2.2 Tillkomsten

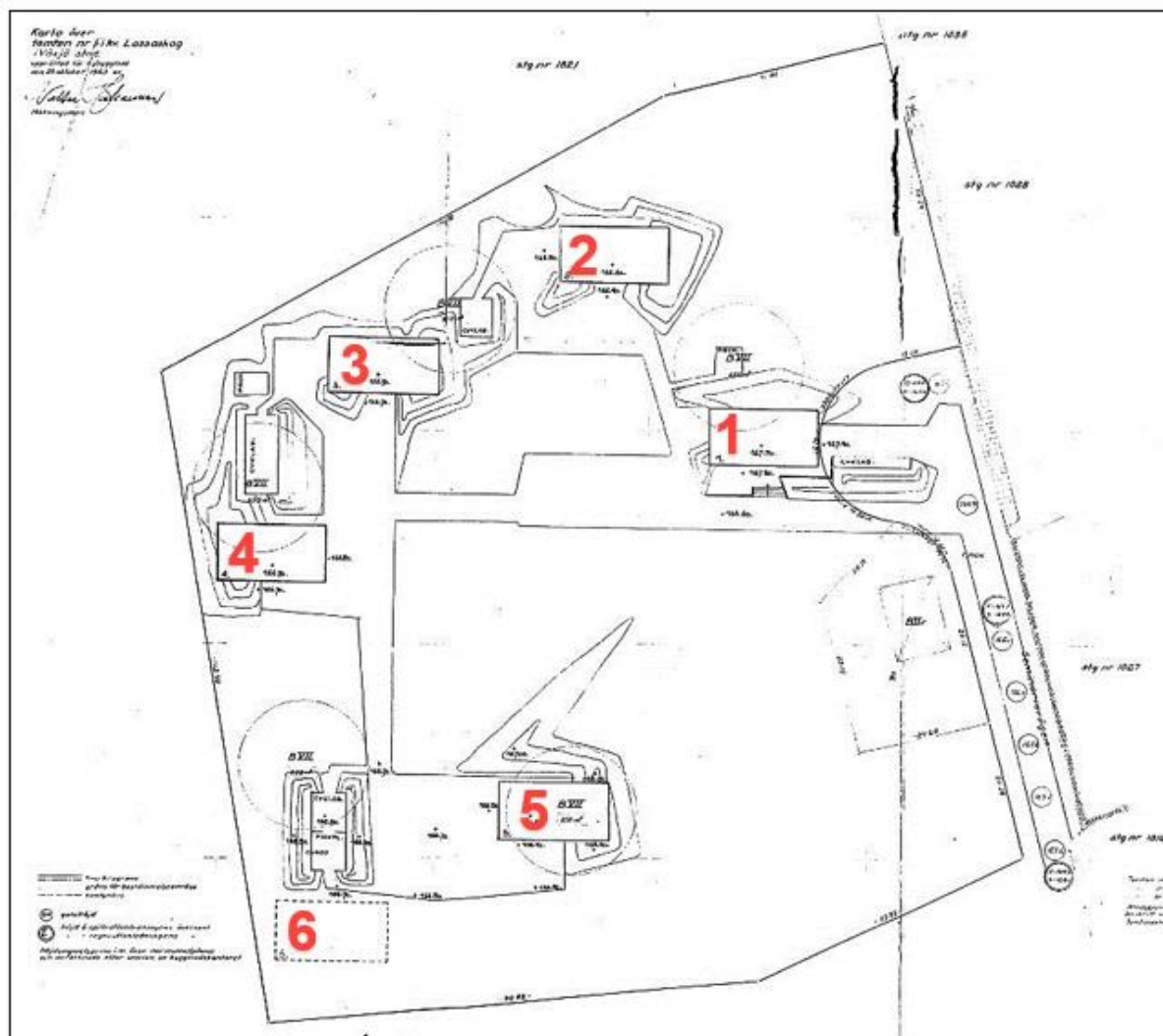
Planen för exploateringen togs fram 1952 av stadsarkitekten Staffan Bülow-Hübe. I denna sägs att de fem relativt höga punkthusen, ett sjätte tillkom senare, valdes för att de med sin ringa bottenyta skulle kunna spara den vackra vegetationen på platsen. I planbeskrivningen benämns området som Lasses skog och att det endast är bebyggt med ett tvåvåningshus i trä, detta planlades som tvåvåningshus. Att det endast var just detta område som exploaterades berodde på att marken kring Lasses skog bestod av sank mossmark som skulle vara dyr att göra byggbar.

Figur 7 Den första stadsplanen för området, Stadsplan för Hov Ödegård mm, lagakraftvunnen den 9 juli 1953, visar fem punkthus schematiskt markerade. Notera dikena norr och väster om exploateringsområdet. Den befintliga tvåvåningsbyggnaden har getts bestämmelse utifrån befintlig byggnad dvs B11v. Källa: Växjö kommun.

Stadsplanen vann laga kraft den 9/7 – 1953 och i oktober tas en nybyggnadskarta för området fram, se fig. 8. Här har byggnadernas placering konkretiserats till fyra i norr och en i söder och kompletterats med platser för cykelparkering och höjder för marken kring husen. Byggnad nr 6 kom att byggas senare och platsen för denna är bara streckmarkerad.

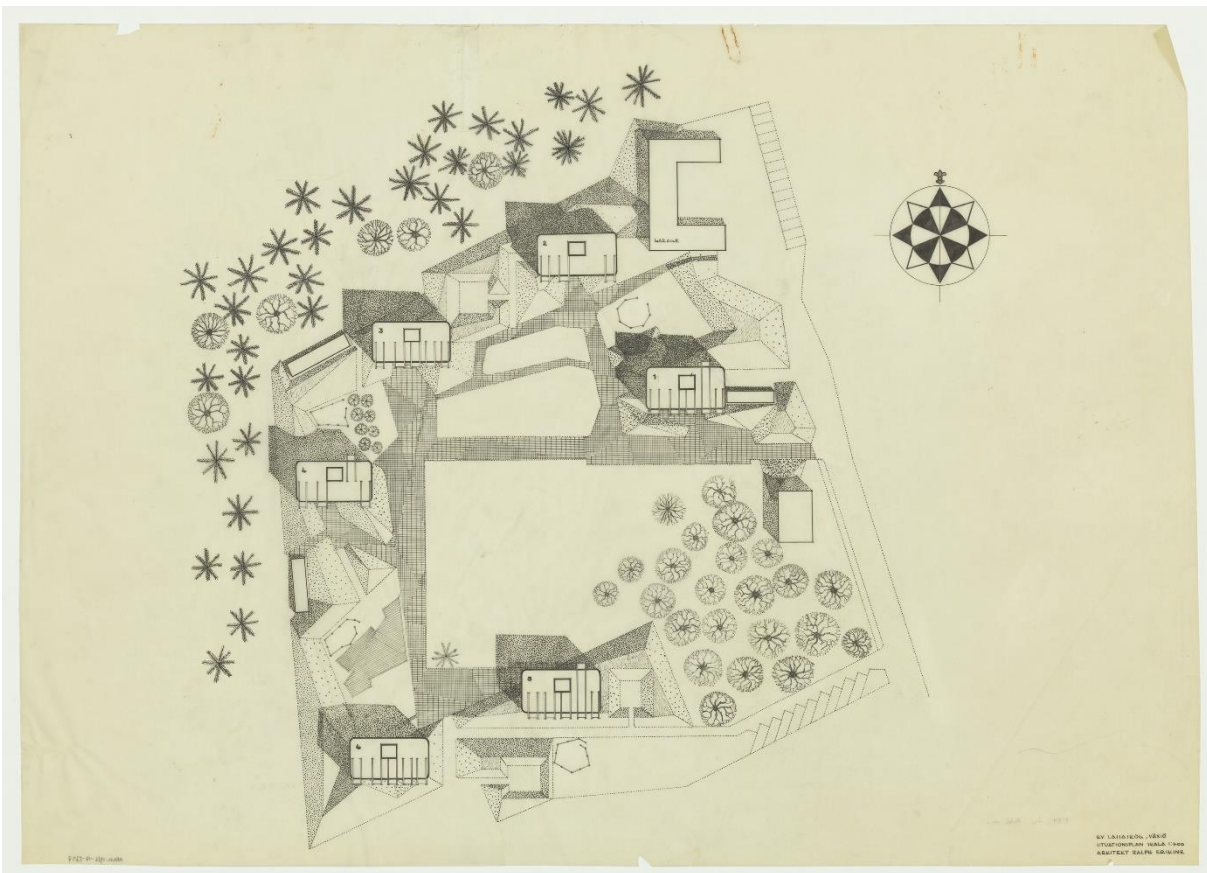

Figur 8 Karta för nybyggnad framtagen 1953-10-29. Notera byggnadernas placering och nivåkurvorna runt dessa. Röda siffrorna markerar byggnadernas nummer på bygglovsritningarna. Källa: Växjö kommun

Att byggnaderna skulle vara sex till antalet syns också på en odaterad markplaneringsritning utförd av Erskine, se fig. 10. Här syns liksom på tomtkartan ovan de konstgjorda kullarna. På en odaterad perspektivskiss, se fig. 9, ser vi hur Erskine tänkte sig området med de höga och ljusa husen med inslag av starka kulörer grupperar sig kring en stor öppen plats samt med kuperad terräng kring husen. En modell av en byggnad visar också samma karaktärsdrag, se fig. 11.

Figur 9 Perspektivskiss över Lassaskog av Ralph Erskine. Fotograf: Matti Östling. Källa: ArkDes

Figur 10 Markplanering av Ralph Erskine. Fotograf: Matti Östling. Källa: ArkDes

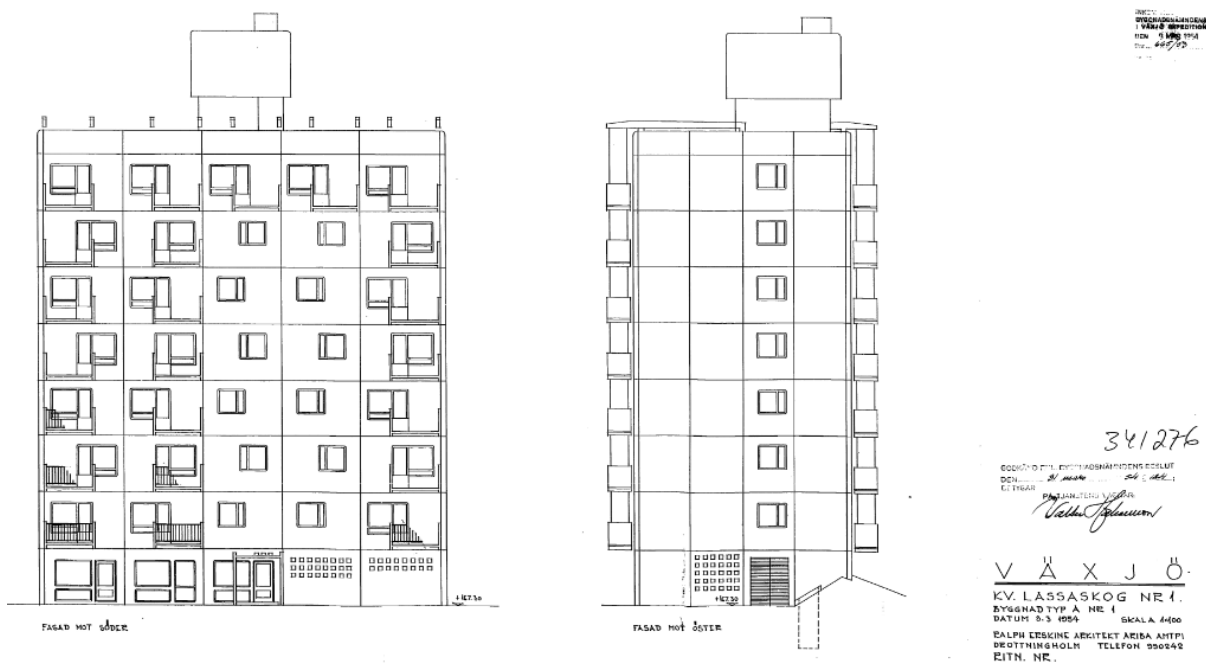

Figur 11 Modell av ett av husen till Lassaskog av Ralph Erskine. Källa: ArkDes'

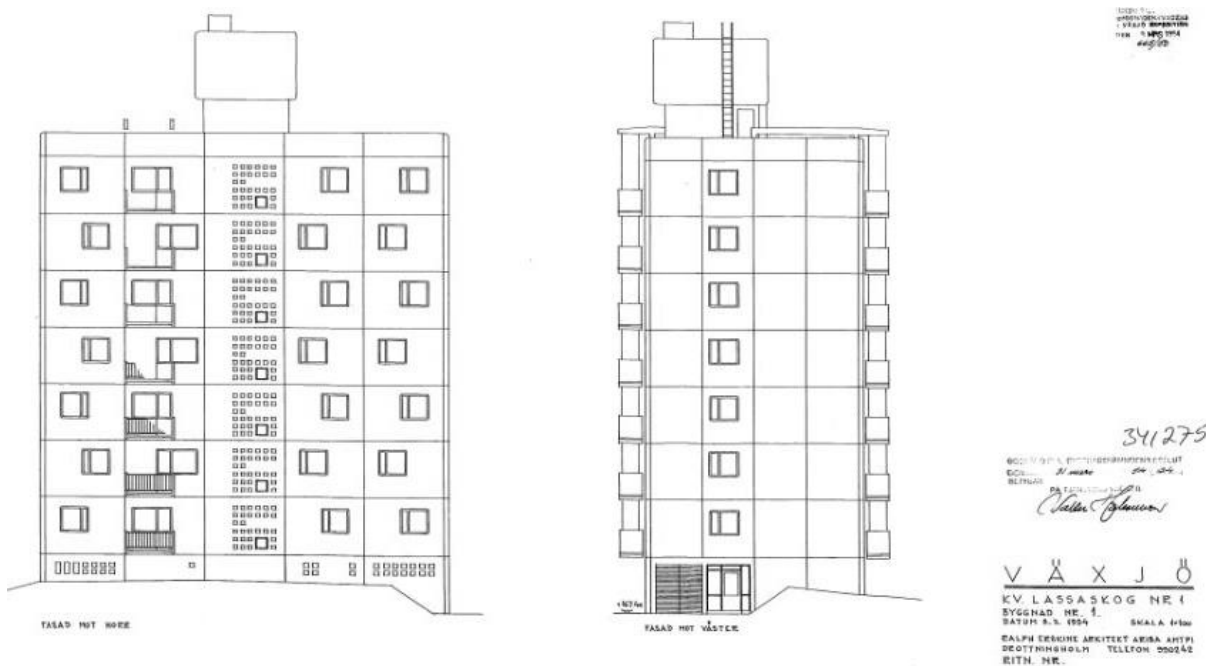
Bygglov gavs den 31 mars 1954 för byggnaderna 1 till och med 5. Ser man på en av ritningarna till byggnad nr 1 så benämns den "BYGGNADSTYP A NR 1" vilket är ett tecken på att Erskine tänkt sig serietillverkning. På fasadritningarna syns skarvarna tydligt mellan de prefabricerade betongelementen.

Byggnaderna står med långsidan i öst-västlig riktning och balkongerna är huvudsakligen placerade på söderfasaderna och med fronter i form av öppna stålräcken, ett typiskt uttryck för Erskine som i det solfattiga Sverige alltid ville fånga solen. På norrfasaderna finns en rad balkonger och de går till de större lägenheterna (3 r.o.k.) som har två balkonger. Balkongerna är upphängda i stålstag fästade i konsoler på taket. Ett sätt att minska köldbryggor och underlätta elementbygandet.

Fönstren är monterade i ett sicksackmönster för att lätta upp uttrycket. Fönstren i sockelvåningen och längs trapphuset sitter bakom ett "raster" av små kvadratiska öppningar i betongen. Fläkt- och hissmaskinrummet på taket har en typisk utformning för Erskine med en smalare "hals" och ett större "huvud". Entréerna har också fått en speciell gestaltning med en skulptural betongkonstruktion som liksom balkongerna är fristående från huset i övrigt.

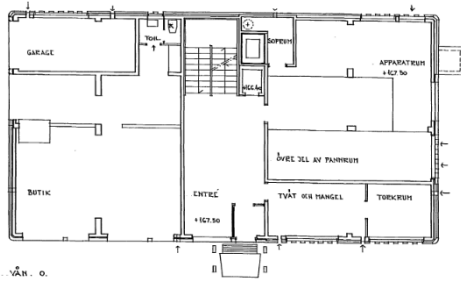
Figur 12 Bygglövsritning för byggnad nr 1. Fasader mot söder och öster. Källa: Växjö kommun

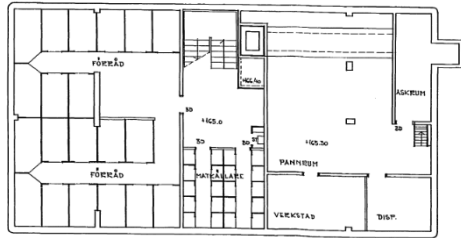
Figur 13 Bygglövsritning för byggnad nr 1. Fasader mot norr och väster. Källa: Växjö kommun

I byggnad nr. 1 var alla våningsplanen lika, utom det översta, och innehöll en lägenhet om ett r.o.k, en om två r.o.k, samt en om tre r.o.k. Det översta våningsplanet innehöll en lägenhet om tre r.o.k. samt en fyrrummare med öppen spis. Byggnaderna 2 och 3 skiljde sig lite från nr 1 på så sätt att de hade alla balkongerna på södersidan och samtliga våningsplan utom det översta innehöll tre lägenheter om två rum och kök. Översta våningsplanet var liksom i nr 1 mer exklusivt med en femrummare med öppen spis samt en lägenhet om två r.o.k. Byggnaderna nr. 4 och 5 var i huvudsak utformad som nr. 1.

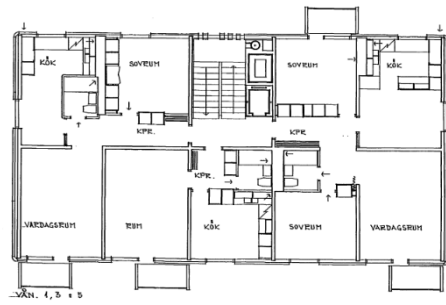
Bygglövsritning för byggnad nr. 6 gavs den 11/2–1955 ca ett år efter bygglövsritningen för de första fem husen.

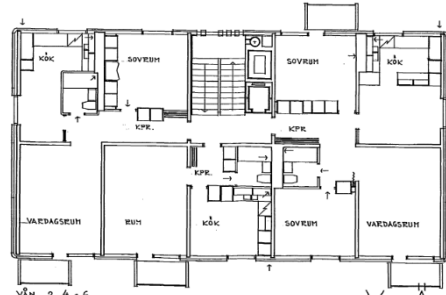
VÄN. 0

VÄN. 00

VÄN. 4, 5 + 6

VÄN. 2, 4 + 6

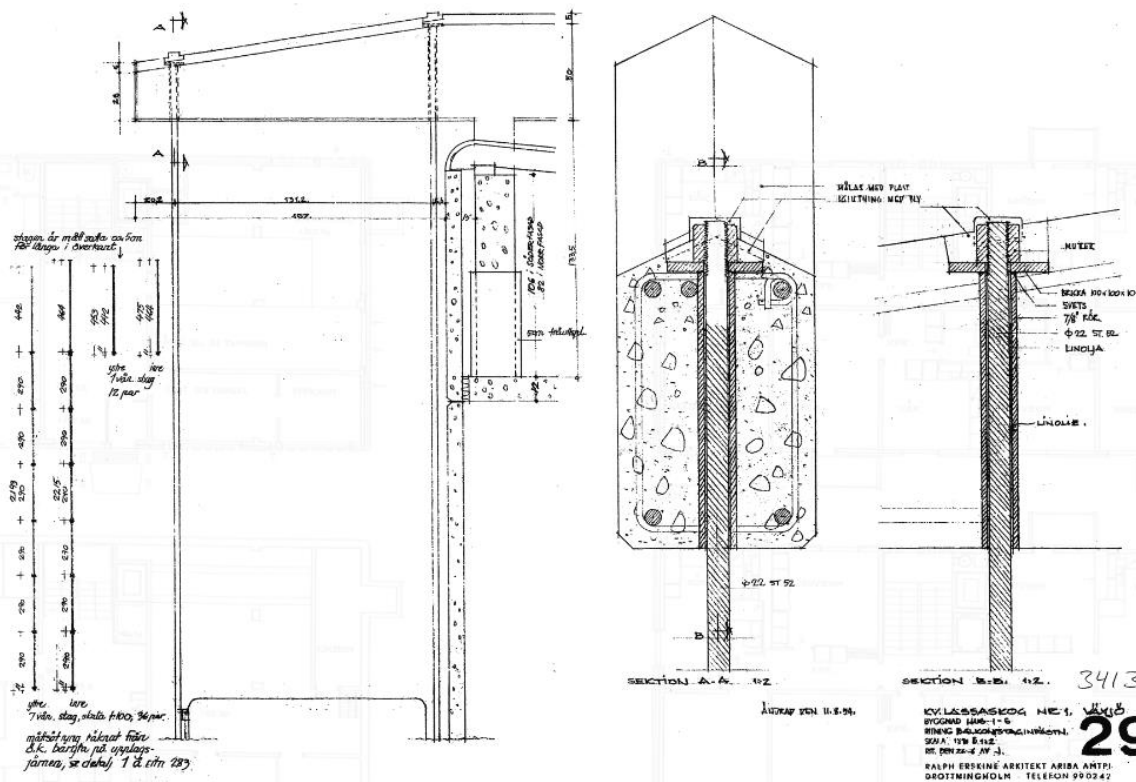
COCKÄND ETL BYGGNADSNÄMNDENS BESLUT
DEN...
PÅ TÄNNETENS VÄNAR:
Valter Johansson

341260
VÄXJÖ
KV. LASSASKOG NR 1.
BYGGNAD NR. 1.
DATUM 8.3. 1954 SKALA 1:100
RALPH ERSKINE ARKITEKT ARIKA ANTP
DROTNINGHOLM TELEFON 990242
EITN. NR.

Figur 14 Bygglövsritning för byggnad nr. 1, planer. Källa: Växjö kommun

2.2.3 Konstruktion

Husen uppfördes med prefabricerade betongelement och de var de första i Växjö och bland de allra tidigaste i Sverige som uppfördes med denna teknik. Konstruktionsritningarna togs fram av firman Husteknik i Stockholm men i några fall av Erskines eget kontor som exempelvis balkongupphängningen, se fig. 15.

Figur 15 Den speciella balkongupphängningen med konsoler och stag. Källa: Växjö kommun.

Figur 16 Ett av betonelementen på väg att monteras. Okänd fotograf. Källa: ArkDes

Figur 17 Flygfoto från söder över det nybyggda Lassaskog. Notera den i övrigt lantliga miljön. Det äldre tvåvåningshuset i trä fick till en början stå kvar, utpekad med röd pil. Källa: Kulturparken Småland.

2.2.4 1950-talets arkitekturdebatt

Det kraftigt ökade byggandet under 1950-talet och 1960-talet ledde till en hel del debatter, inte minst i Växjö där ett stort antal äldre byggnader kom att rivras och ersättas av nya i modernistisk stil. Det fanns också en reaktion mot den radikala funktionalismen som kom med Stockholmsutställningen år 1930 vilket ledde till en formrikare och lite mer traditionell stil under 1940- och 1950-talen. Samtidigt så var arkitekturen på väg in i nya produktionsmetoder och det rekordbyggande som skulle komma på 1960-talet. Mitt i detta ritade Erskine rationella, elementbyggda hus men samtidigt med en omsorg om människans sinnliga och sociala upplevelser.

När Erskines hus i Lassaskog stod färdiga så fotograferades de av sjuksköterskan Inga Walde (1902–1989). Hon hade köpt sin första kamera 1928, men det var först efter 1940 då hon kom till Växjö som distriktssköterska, som det blev fart på fotograferandet. Ganska snart insåg hon att det fanns en hel del stadsmiljöer att bevara på bild, helst då färgfoto. Det dröjde därför till 1956 innan hon på allvar kunde börja dokumentera det Växjö som var, innan rivningar och saneringar. Som pensionär skänkte hon hela sitt färgfotoarkiv till Smålands Museum. Tack vare Inga Walde har vi färgfoton på det nybyggda Lassaskog, för Inga fotograferade också nyproduktion. Erskines hus gillade hon inte, en bild är döpt till "När oskönheten kom till byn" en travestering av Nils Ferlins dikt "När skönheten kom till byn". Högst troligt delades hennes åsikt av många.

Figur 18 Foto av det nybyggda Lassaskog benämnt "När oskönheten kom till byn". Notera de räfflade betongelementen. Foto Inga Walde. Källa: Kulturparken Småland.

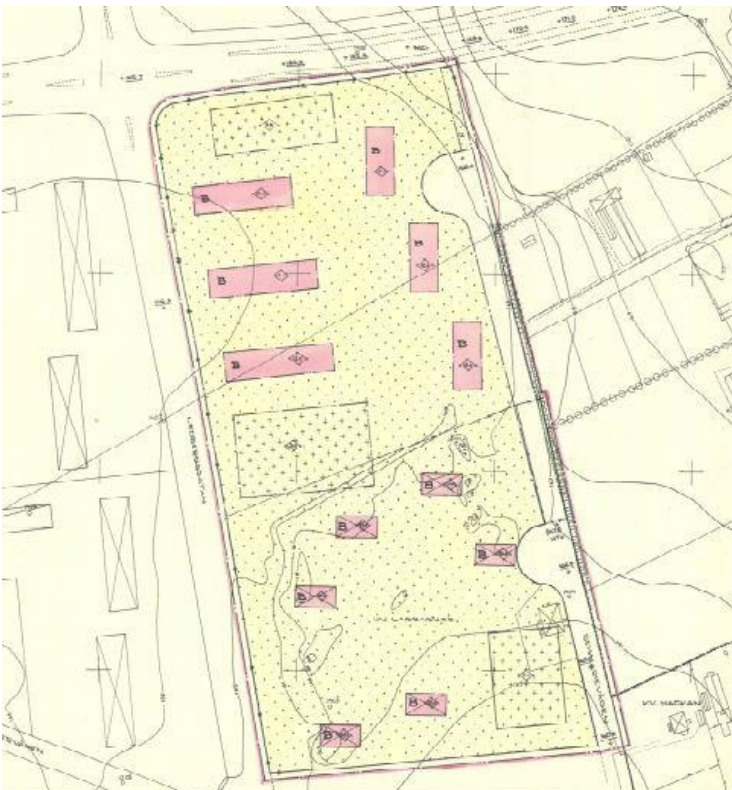

Figur 19 Foto av det nybyggda Lassaskog. Notera de kraftiga och olika färgerna på balkongfronterna. Foto: Inga Walde. Källa: Kulturparken Småland.

2.2.5 1960-talet, Lassaskog 3 bebyggs

Under 1960-talet planeras för bebyggelse i norra delen av kvarteret Lassaskog. En stadsplan tas fram av stadsarkitekt Staffan Bülow-Hübe som vinner laga kraft den 4:e maj 1964. Den innefattar också södra delen och legitimerar därmed det sjätte av Erskines hus. I planen avsätts tre korsprickade områden för garage.

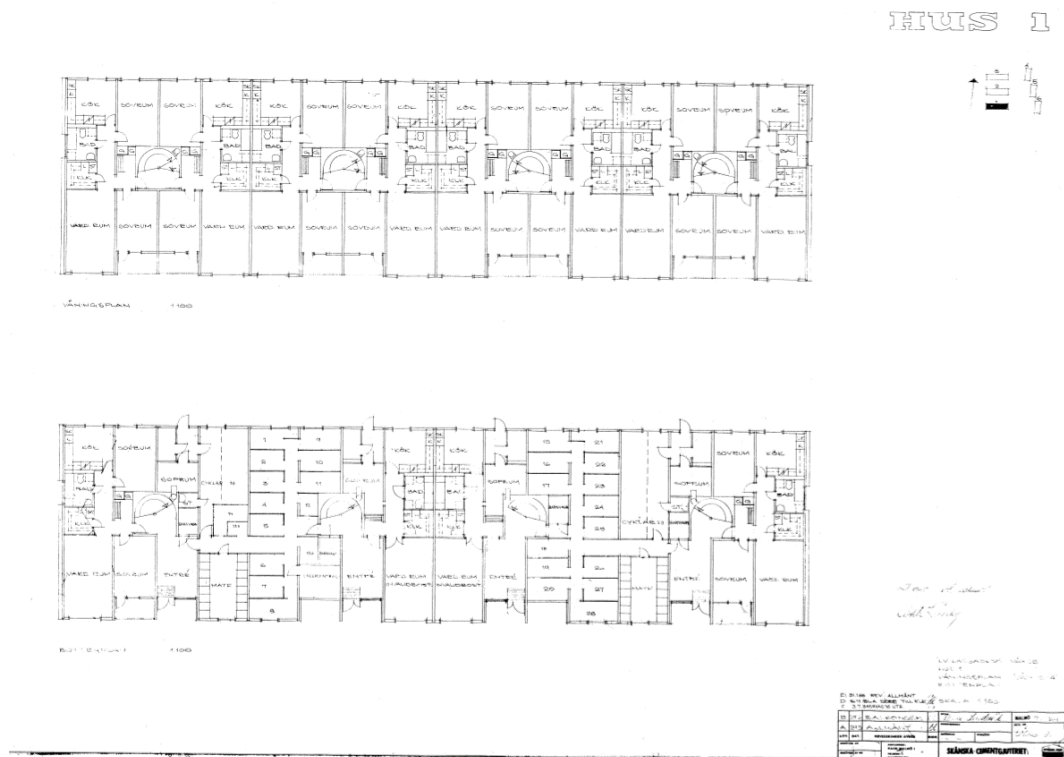

Figur 20 Detaljplanen som möjliggör exploateringen av norra delen innefattar också södra delen. Källa: Växjö kommun.

Planen innehåller sex bostadshus, tre i öst-västlig riktning med högsta byggnadshöjd om 12 meter och tre i nord-sydlig riktning med högsta byggnadshöjd om 18 meter. Ritningarna och konstruktionerna till byggnaderna togs fram under samma och nästföljande år av olika arkitekter och ingenjörer på Skånska Cementgjuteriet. De byggs i ett elementsystem utvecklat av samma företag, det så kallade Allbetongsystemet, som kännetecknas av bärande tvärrinnväggar.

Figur 21 Bygglövsritning för Hus 1, fasader mot norr och söder. Källa: Växjö kommun

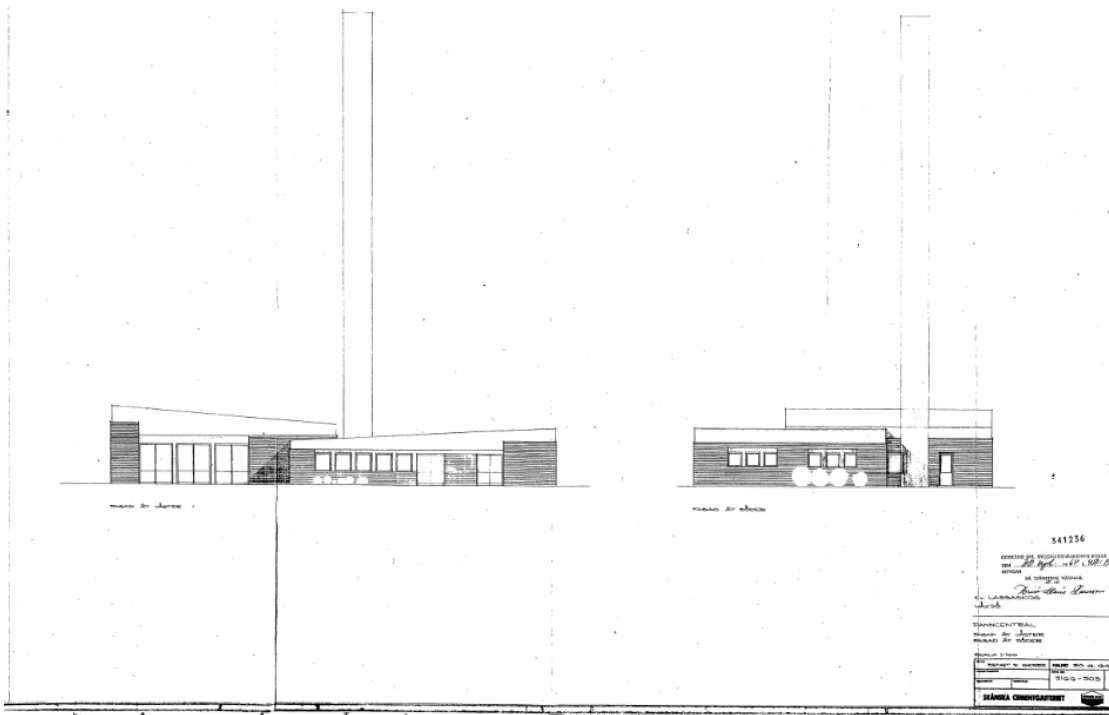
Figur 22 Bygglövsritning för Hus 1, planer, notera de tvärgående bärande innerväggarna. Källa: Växjö kommun

Figur 23 Flygbild över Lassaskog från mitten av 1960-talet som visar de förberedande arbetena för byggnaderna på norra delen av kvarteret. I söder har marken söder om kvarteret iordningställt. Källa: Lantmäteriet

Exploateringen i norra delen är en typisk "miljonprogramsbebyggelse". Den är hårt rationaliserad vilket syns i att fasadmateriel inte är redovisat på fasadritningarna, placeringen av byggnaderna ligger inte riktade mot solen och skapar inte heller den stora öppna plats som Erskines hus i södra delen. Fasaderna är i gult tegel med enda utsmyckningen att vissa fönsterbröstningar och mellanrum mellan närliggande fönster har murats med stående rött tegel.

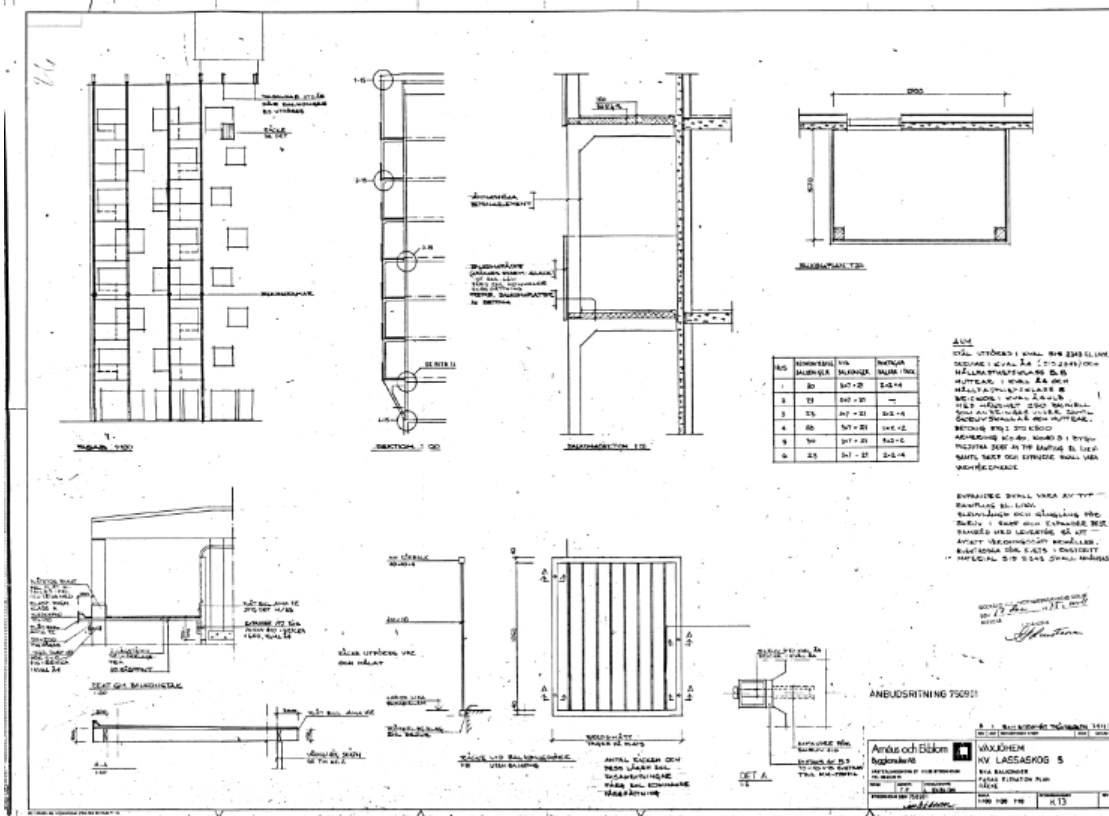
I samband med uppförandet av bostäderna i norra delen byggdes en panncentral mellan norra och södra delen som ritades av arkitekt Bengt E Gerre. Det vanliga är att panncentraler under miljonprogrammet gavs en speciell och extra genomarbetad gestaltning då de styckebyggdes. Så är inte fallet med panncentralen i kvarteret Lassaskog. Den är enkelt gestaltad och i samma gula tegel som bostäderna.

Figur 24 Bygglövsritning för panncentralen i kvarteret Lassaskog godkänd 30/9 - 1964. Fasader åt öster och norr. Källa: Växjö kommun

2.2.6 1970-talet, förändring av balkonger

I mitten av 1970-talet förändrades den speciella balkongkonstruktionen på så sätt att stagen togs bort och ersattes med pelare och balkar på varje balkong. För ritningar och konstruktioner svarade Arnéus och Eklöf byggkonsulter AB.

Figur 25 Bygglövsritning godkänd 1975-12-17 för ändring av balkonger, principen var densamma för alla sex husen. Källa: Växjö kommun

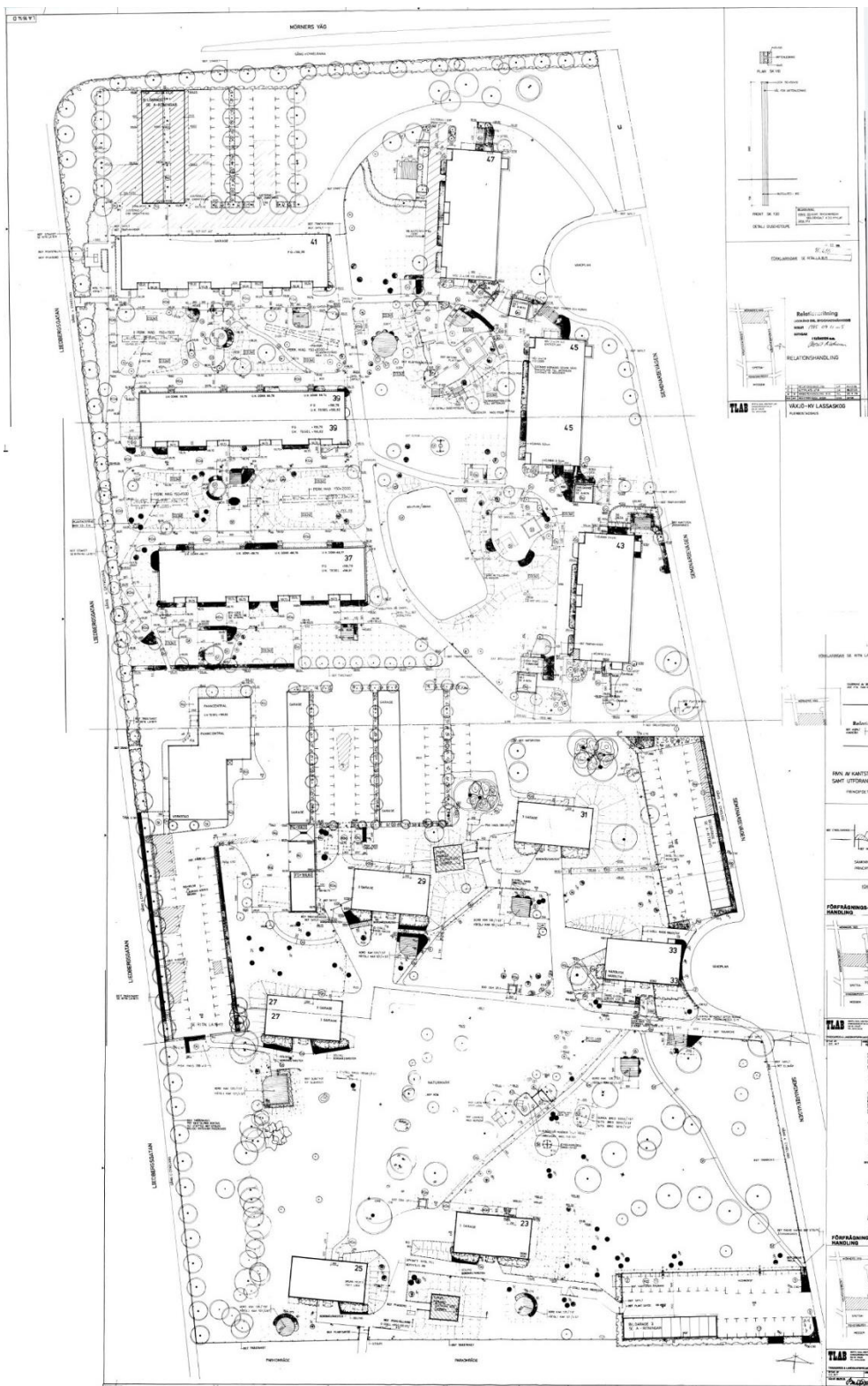
Figur 26 Flygbild från början av 1970-talet visar hur norra delen av kvarteret bebyggts med bostäder och panncentral. Notera också att parkeringarna har utökats, träden mot Liedbergsgatan fällts samt att det gamla tvåvåningshuset i trä nu är rivet. Källa: Lantmäteriet

2.2.7 1980-talet ombyggnad av panncentral, ny markplanering

I början av 1980-talet byggs panncentralen om, troligen p.g.a. att fjärrvärmenätet byggs ut, i interiören ändras i alla fall oljerummet till undercentral och pannrummet till förråd, en del andra ändringar görs också. I fasaden ändras fönstersättningen, se fig. 27 nedan och jämför med fig. 24.

I mitten av 1980-talet tas en markplanering fram för hela kvarteret av TLAB i Växjö. Denna innebär för södra delen att två cykelförråd tillkommer och att två garage byggs på de befintliga bilparkeringarna som tillkom efter 1965. När det gäller växtligheten behövs i stort sett alla befintliga träd och ett 30-tal nya planterades, vidare tillkom ett antal bersåer.

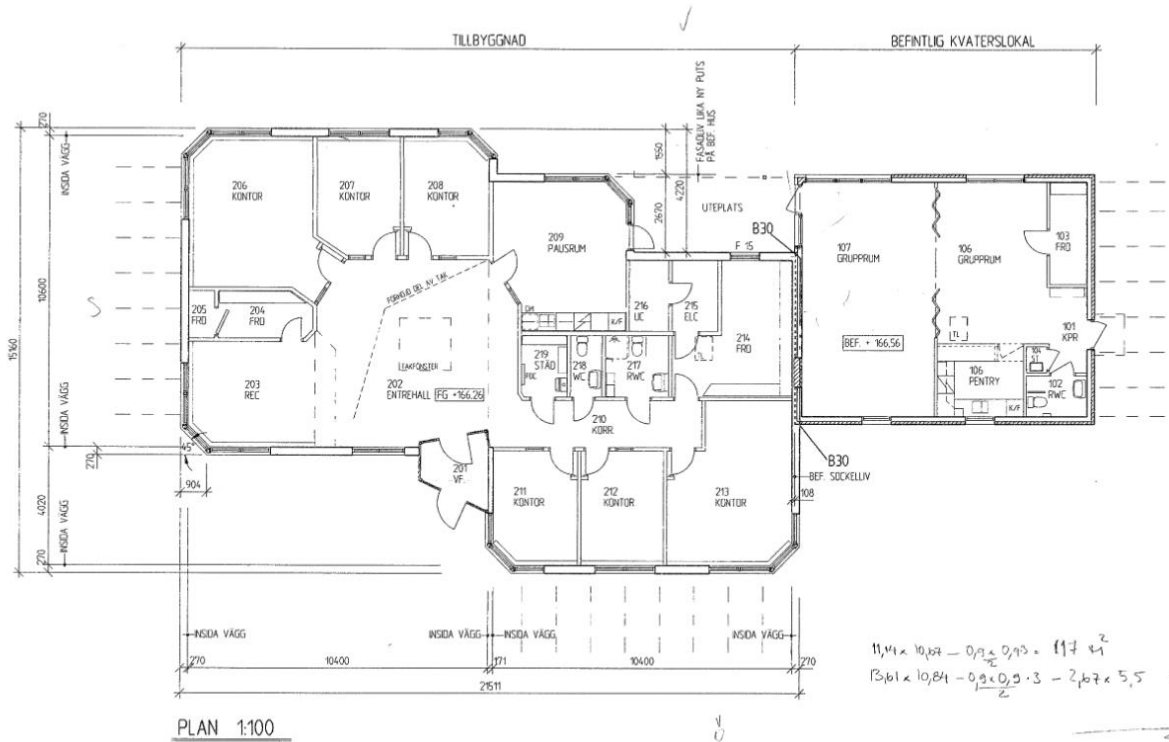
Figur 29 En sammanläggning av fyra markplaneringsritningar godkända 1985-09-11. Cirklar ed svart prick i mitten markerar befintliga träd som bibehålls, tjocka svarta prickar markerar nya träd. Källa: Växjö kommun

2.2.8 1990-talet, tillbyggnad av kvarterslokal och tilläggsisolering

I början av 1990-talet görs en stor om- och tillbyggnad av kvarterslokalen i östra delen av fastigheten Lassaskog 5 med syftet att ge plats för ett enhetskontor. Den befintliga kvarterslokalen kom till någon gång efter 1970 på ungefär samma plats där det tvåvåningshus i trä som nämns i planbeskrivningen från 1953 hade legat. Om- och tillbyggnaden ritas 1991 i en tidstypisk postmodern stil av Lindstam arkitekter i Växjö.

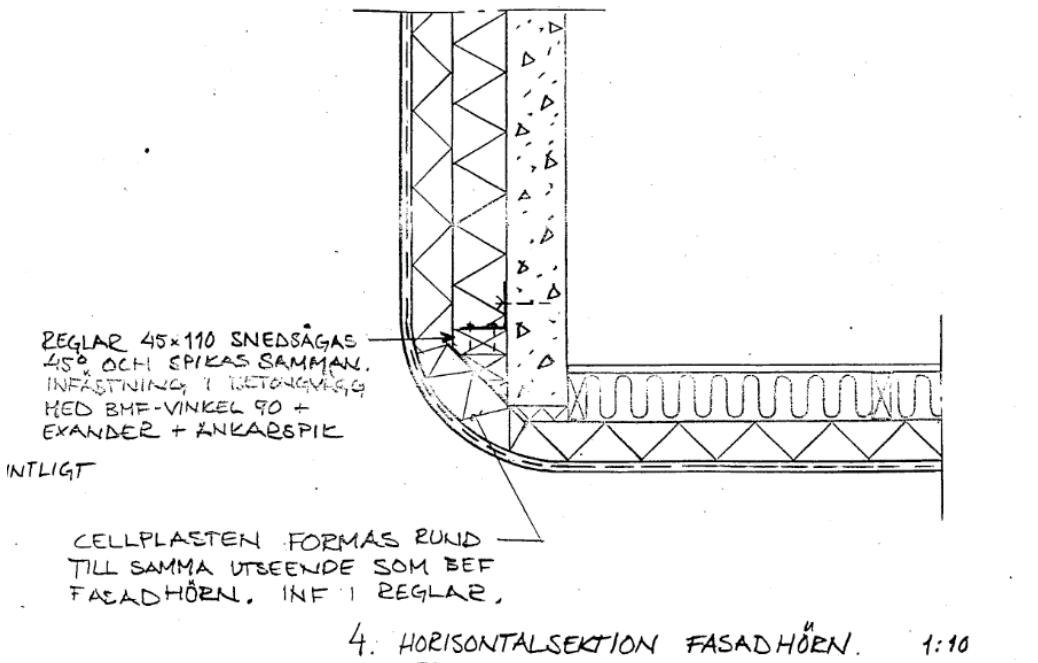
Figur 30 Bygglövsritning godkänd 1991-11-09 för om och tillbyggnad av kvarterslokal. Notera den postmoderna stilen med vinklade hörn, flera takvinklar samt de olika fönsterbröstningarna. Källa: Växjö kommun.

Figur 31 Om- och tillbyggnad av kvarterslokal. Kvarterslokalen finns inritad som befintlig byggnad till höger på ritningen. Källa: Växjö kommun

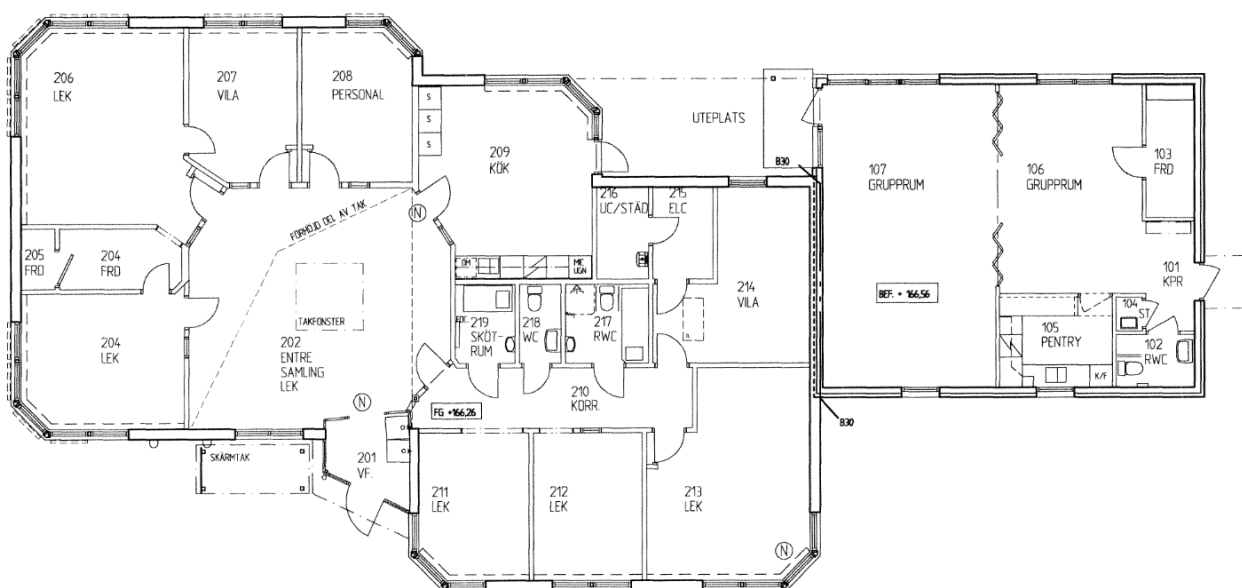
På 1990-talet görs också en tilläggsisolering av de sex höghusen. Denna ritas av HLLS arkitekter i Växjö och bygglov beviljades 1993-09-24. En viss förändring av balkongerna ritades också med nya och mer lutande snedtak för de översta balkongerna och höga gavlar för samtliga balkonger. Tilläggsisoleringen gjordes med cellplast och puts vilket medförde att de betongelementens räfflor doldes, däremot återskapades de rundade hörnen och de små kvadratiska gluggarna till trapphusfönstren. På ritningarna står det att balkongfronterna ändrades från stålräcken till korrugerad plåt på 1970-talet i samband med ändringen till pelar/balksystem men ritningarna från den ändringen anger faktiskt stålräcken, oklart när plåtfronterna kom till.

Figur 32 Tilläggsisolering med återskapade runda hörn. Arbetshandling daterad 1994-02-02. Källa: Växjö kommun

2.2.9 2000-talet, ombyggnad till förskola

I början av 2000-talet byggs kvarterslokalen med enhetskontor om till förskola. Ritningarna görs 2002-12-12 av Eken arkitektkontor i Växjö och innebär smärre interiöra ändringar, jfr. fig. 31.

Figur 33 Bygglavsritning för ombyggnad av kvarterslokal till förskola godkänd 2003-06-18, plan av bottenvåningen. Källa: Växjö kommun

2.3 PLATSEN OCH BYGGNADERNA IDAG

Platsen framstår idag som öppen men också rik på växtlighet i olika nivåer. I huvudsak lågt gräs med inslag av rabatter och ett mellanskikt med buskar kring parkeringar och sittgrupper samt hög växtlighet tack vare de många träden. Öppenheten är, trots en del senare tillkomna småbyggnader, framträdande då bebyggelsen totalt sett har ett litet fotavtryck i förhållande till fastighetens yta. Öppenheten förstärks av att byggnaderna, även de senare tillkomna, ligger grupperade runt en större öppen yta. Området är dessutom bilfritt och små stigar och GC-vägar slingrar sig genom området. De konstgroda kullarna ger ett intryck av att marken är mer kuperad än den är vilket ger ett för ögat varierat intryck. Byggnaderna upplevs stå glest och de ger med sin likartade gestaltning ett lugnt intryck.

Figur 34 Platsen upplevs öppen och luftig tack vare att byggnadernas fotavtryck är litet jämfört med fastighetens totala yta. Grönskan finns på olika nivåer, låg, mellan och hög. De konstgjorda kullarna ger ett intryck av att marken är mer kuperad än den egentligen är. Notera att gluggarna till trapphusfönstren återskapats i samband med tilläggsisoleringen.

De sex höghusen har trots tilläggsisolering, fönsterbyten och ändrade balkonger kvar en speciell karaktär, detta tack vare att ändringarna sparat viktiga delar av gestaltningen. Balkongerna har kvar sina konsoler uppe på taken, fasaderna har fortfarande rundade hörn och de karakteristiska gluggarna till fönstren i trapphusen och sockelvåningen finns kvar liksom de för Erskine typiska takpåbyggnaden för hissmaskin och ventilation. Entréernas skulpturala portaler med skärmtak är bevarade och i bottenvåningen finns också ursprungliga entré- och garageportar och här är också betongelementen i original med räfflad yta.

Figur 35 Byggnaderna har kvar delar av sina karaktärsdrag, som konsolerna på taket som bär balkongerna.

Figur 36 Byggnaderna ligger relativt glest och omgärdar en central öppen plats. Inslag av senare mindre förrådsbyggnader borde ha undvikits men är inte förvanskande. Notera de stora träden.

Figur 37 Byggnadernas runda hörn är en karakteristisk detalj. Notera även de ursprungliga garageportarna och betongelementen i sockelvåningen.

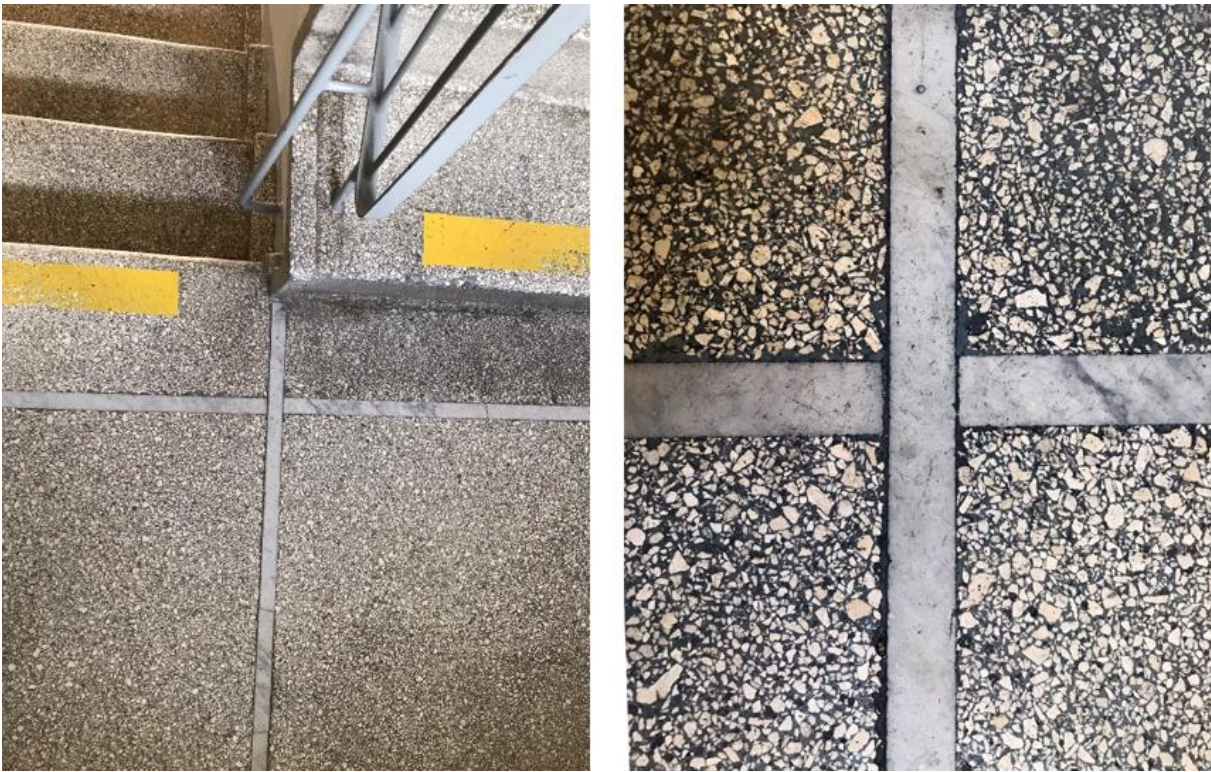
Figur 38 De konstgjorda kullarna är en av de mest karakteristiska detaljerna för området.

Figur 39 De fristående entréportalerna med skärmtak har en skulptural gestaltning.

Figur 40 Entréhallarna har terrazzogolv i tidstypisk 1950-talsstil. Notera den ursprungliga porten.

Figur 41 Trapphusen har betongtrappor med enkla stålräcken och fina terrazzogolv indelade av marmorstavar.

Figur 42 Panncentralen från 1965 med enkel gestaltning i linje med de samtida byggnaderna på norra delen av kvarteret, Erskines byggnader i bakgrunden.

Figur 43 Förskolan Spetsamossen i östra utkanten av kvarteret. Uppförd 1992 som enhetskontor i tidstypisk postmodern stil.

2.3.1 Sammanfattning av värdefulla karaktärsdrag

Höga och glest placerade byggnader som omgärdar en större öppen yta.

Den bilfria markplaneringen med stigar och GC-vägar i varierande växtlighet och ett stort antal större träd.

De konstgjorda kullarna mot byggnaderna.

Balkongkonstruktionen med konsoler på taket.

Utformningen av utrymmena för hissmaskinrummen på taket.

De kvadratiska gluggarna framför fönstren i sockelvåningen och trapphusen.

De räfflade betongelementen i sockelvåningarna.

Byggnadernas rundade hörn.

De skulpturala entréportalerna i betong.

Entréhallarnas terrazzogolv i tidstypisk 1950-talsstil samt trappornas terrazzogolv med marmorstavar.

2.4 KULTURHISTORISK VÄRDERING

2.4.1 Dokumentvärden

Byggnadshistoriskt värde

Det byggnadshistoriska värdet är till stor del knutet till en byggnads ålder och dess möjlighet att visa företeelser som inte längre finns i dagens byggande och samhälle. Lassaskogs byggnader är i ett bebyggelsesammanhang relativt unga och har egenskaper som snarare markerar starten på dagens samhälle och byggande än en gången tids. Som tidig pionjär för rationellt elementbyggande förebådande miljonprogrammet är de betydelsefulla. Det byggnadshistoriska värdet är medelhögt.

Byggnadsteknikhistoriskt värde

Det byggnadsteknikhistoriska värdet är stort då flerbostadshusen var bland de första som byggdes med prefabricerade betongelement i Sverige och världen och absolut de första i Växjö. Dessutom var konstruktionerna för balkongerna väldigt speciella och konstruktionsritningarna för dessa togs fram av Erskines arkitektbyrå.

Arkitekturhistoriskt värde

Det arkitekturhistoriska värdet är högt. Byggnaderna är ritade av Ralph Erskine, en av Sveriges mest berömda arkitekter. Byggnaderna är också ett intressant inslag som en del av arkitekturdebatten i Sverige och Växjö där en stor del av den äldre bebyggelsen revs i stadskärnan till förmån för modernistisk bebyggelse.

Samhällshistoriskt värde

Det samhällshistoriska värdet består i Lassaskogs betydelse för den växande staden Växjö vid 1900-talets mitt. Lassaskog var en av de tidigaste exploateringarna efter det att landskommunen Hov blivit en del av Växjö kommun.

Socialhistoriskt värde

Lassaskogs socialhistoriska värden är knutna till omsorgen om människa och miljö. De höga byggnaderna sparade grönskan och gav möjligheten att för de som bodde i trånga och äldre byggnader att flytta in i moderna lägenheter med balkonger och stort ljusflöde. De varierande lägenhetsstorlekarna medförde att olika sociala grupper kunde bo på samma plats. Grupperingen av byggnaderna skapade en större central öppen yta där de boende kan mötas, rekreera sig och njuta av grönskan.

Personhistoriskt värde

De personhistoriska värdena är knutna till arkitekten som ritade södra delen av Lassaskog, Ralph Erskine, en av Sveriges mest berömda arkitekter.

Teknikhistoriskt värde

De teknikhistoriska värdena är samma som de byggnadsteknikhistoriska.

2.4.2 Upplevelsevärden

Arkitektoniskt värde

Byggnadens gestaltning är intressant då det smälter samman en högt driven rationalisering med en rad välgestaltade inslag som byggnadernas rundade hörn, de skulpturala entréportalerna samt inte minst de konstgjorda kullarna. Trots en del genomföra förändringar finns dessa karaktärsdrag till stor del kvar vilket ger ett högt arkitektoniskt värde.

Konstnärligt värde

Konstnärlig utsmyckning saknas. Däremot finns ett antal välgestaltade inslag i arkitekturen som entréportalerna och entréhallarnas terrazzogolv i tidstypisk 1950-talsstil. Det konstnärliga värdet är lågt.

Patina

Byggnaderna har kontinuerligt underhållits men också förändrats. Det är få delar som uppvisar någon patina.

Miljöskapande värde

Lassaskog är omgärdad av träd och parkeringar mm och det är först när man kommit en bit in i området som det uppenbarar sig. Lassaskog bildar för sig själv en karaktärsfull miljö men tillför relativt lite utåt mot kringliggande bebyggelse. Det miljöskapande värdet är medelhögt.

Identitetsvärde

Den karaktärsfulla bebyggelsen ger en stark identitet åt området.

Traditionsvärde

Traditionsvärde saknas.

Kontinuitetsvärde

Lassaskog har fungerat som bostadsmiljö i ca 70 år, en relativt ung ålder för bebyggelse, kontinuitetsvärdet är lågt.

Symbolvärde

Symbolvärdet hänger samman med det byggnadsteknikhistoriska, arkitektoniska och miljöskapande värdet och är medelhögt.

2.4.3 Övergripande och förstärkande värden

Autenticitet, äkthet

Byggnaderna och platsen är delvis förändrade och även om de behållit viktiga karaktärsdrag så har autenticiteten gått förlorad.

Kvalitet

Byggnaderna har en medelhög kvalitet, de höll en gängse standard om än välgestaltad.

Tydlighet, pedagogiskt värde

Tilläggsisoleringen har gjort att det pedagogiska värdet minskat betydligt då det inte längre går att se de ursprungliga prefabricerade betongelementen. I övrigt är Lassaskog ett tydligt exempel och en tidig föregångare på den tidiga rationella och storskaliga bebyggelse som skulle dominera i Sverige under 1960-talet och det tidiga 1970-talet.

Sällsynthet/representativitet

Samma som det pedagogiska värdet.

2.4.4 Sammanfattning kulturhistorisk värdering

Husen ritades av Ralph Erskine som kom att bli en av Sveriges mest kända arkitekter. Han var intresserad av tekniska landvinningar och hade också en omsorg om människa och miljö vilket syns på bebyggelsen på Lassaskog. Husen har flera drag som kännetecknar Erskine, de rundade hörnen på husen, utformningen av ventilation- och hissutrymmet på taket med en låg lite smalare hals och en större överbyggnad, den speciella balkongkonstruktionen med vajrar och konsoler på taket, grupperingen kring en öppen större plats, de typiska små kvadratiska "gluggarna", den speciella utformningen på entrépartierna samt den ursprungliga färgvariationen på balkongfronterna.

Det mest intressanta och framträdande draget är dock landskapsplaneringen med de konstgjorda kullar som lagts mot byggnaderna. Detta gjordes då man var tvungen att plana av marken för att kunna köra de kranar

som transporterade de prefabricerade elementen, detta tyckte Erskine medförde ett trist uttryck, därav de konstgjorda kullarna som ger intrycket av att marken är kuperad.

Sammanfattningsvis har bebyggelsen på fastigheten ett så högt kulturhistoriskt värde att den är att anse som kulturhistoriskt särskilt värdefull enligt Plan- och bygglagens 8:e kapitel 13§.

2.5 FÖRSLAG TILL SKYDDS- OCH VARSAMHETSBESTÄMMELSER

För att tillvarata de kulturhistoriska värden som bebyggelsen på fastigheten Lassaskog 5 är det lämpligt att införa skydds- och varsamhetsbestämmelser i kommande detaljplan.

De genomförda ändringarna av fasadernas karaktäristiska delar gör att skyddsbestämmelser endast är lämpliga för de oförändrade ursprungliga delarna som entrépartierna och sockelvåningarna med de räfflade betongelementen. Däremot bör byggnaderna ges varsamhetsbestämmelser för de rundade hörnen, de befintliga balkongerna, fläkt- och hissutrymmena på taken, de kvadratiska "gluggarna" samt en ljus färgsättning för putsen.

En särskild varsamhetsbestämmelse bör ges för markplaneringen med de karaktärsskapande kullarna samt för den centrala större öppna ytan, här är också den prickmarkering som finns i samrådsförslaget lämplig.

Interiört bör en varsamhetsbestämmelse ges för den tidstypiska utformningen av terazzogolven i entréhallarna och trapporna.

3 FÖRSLAG OCH KONSEKVENSER

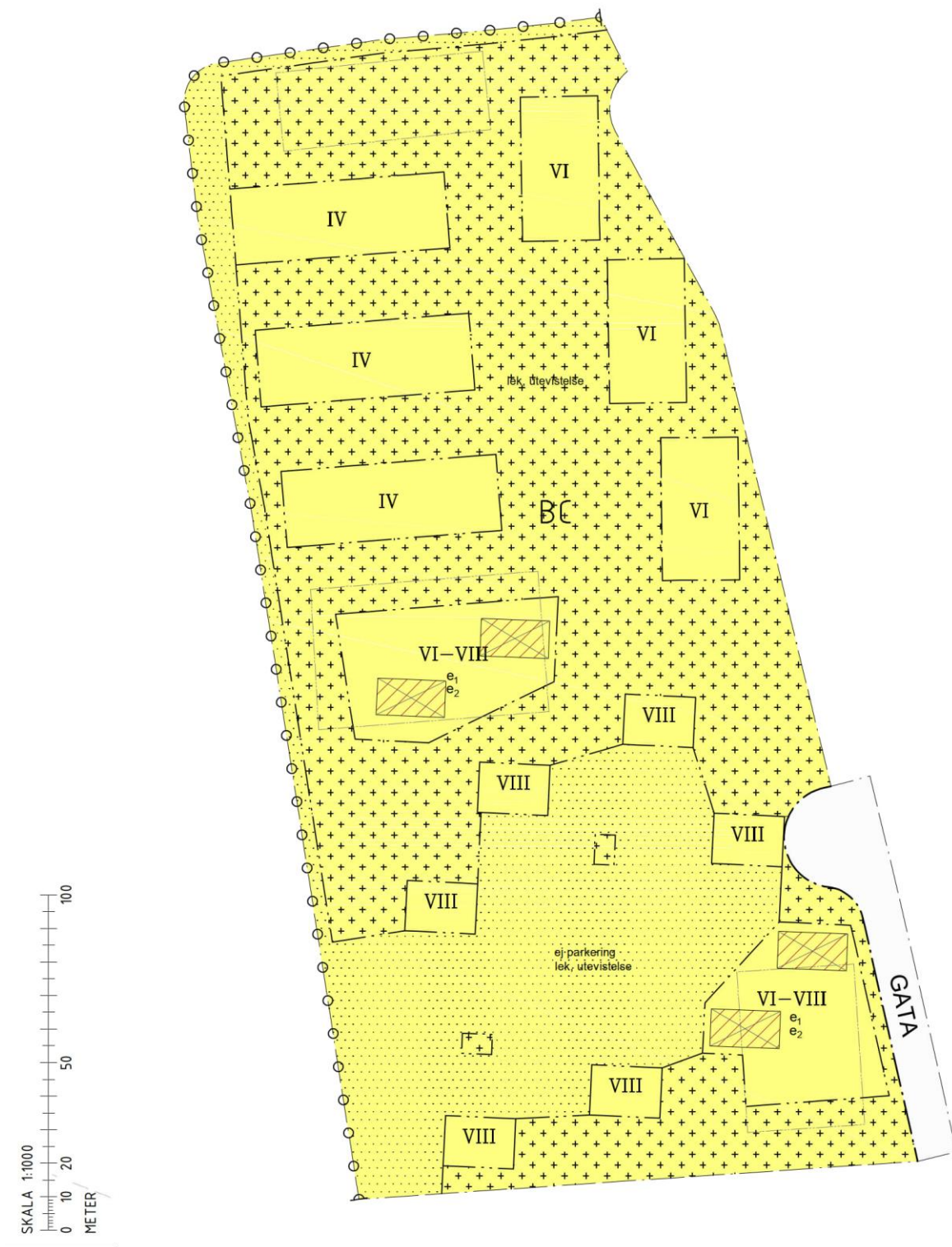
3.1 FÖRESLAGEN ÄNDRING

Föreslagen ändring innebär att Erskines sex hus kompletteras med ytterligare fyra punkthus med liknande volym och grupperande placering som Erskines ursprungliga sex hus. Kompletteringen är passande för platsen då den större gröna ytan i mitten bibehålls och då byggnaderna kommer att falla väl in i befintlig struktur.

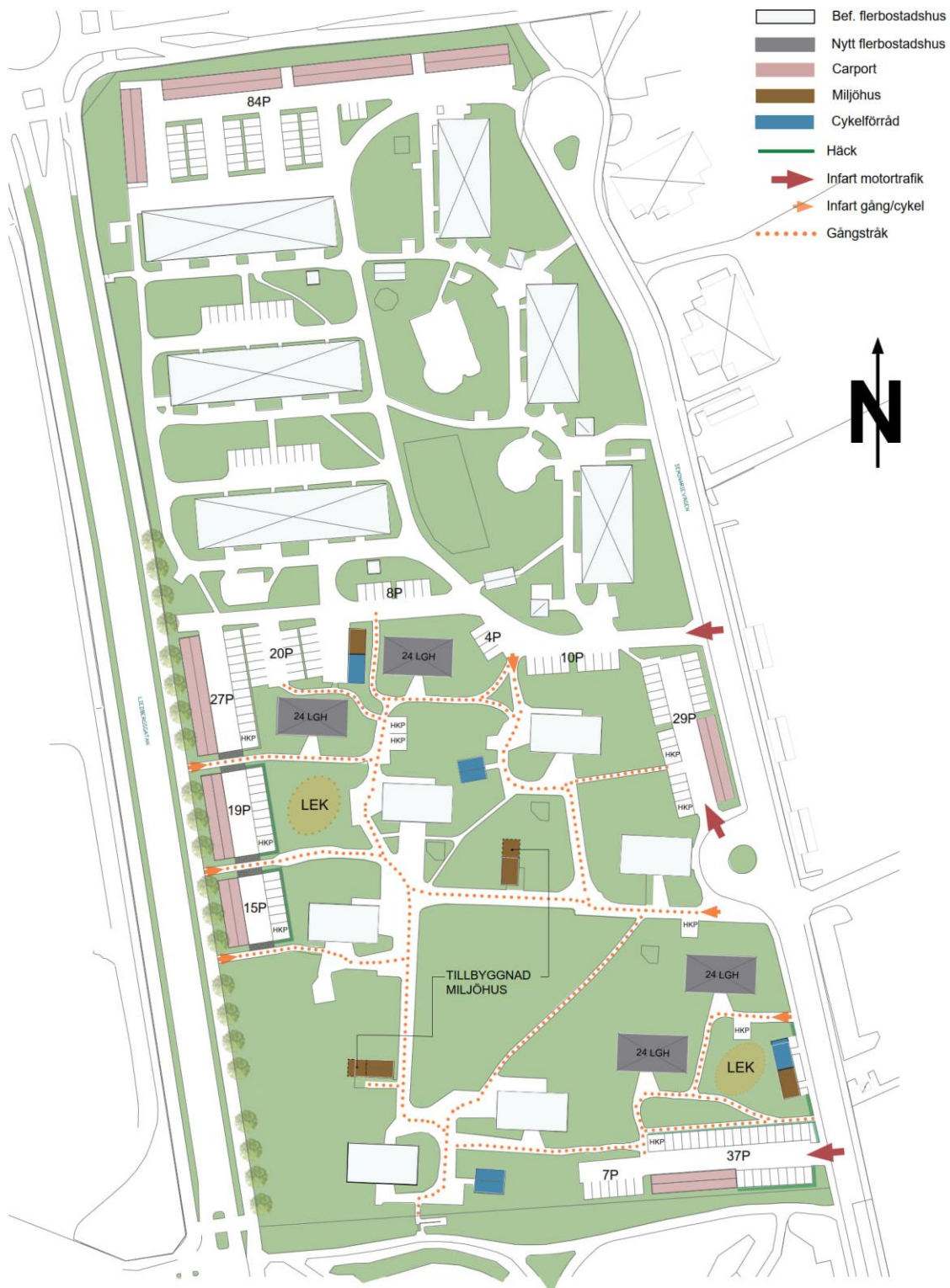
De nya byggnaderna bör ses och gestaltas som kompletteringar till Erskines byggnader. De bör ha samma våningsantal och ungefärliga volym. För att samspela med Erskines byggnader kan de fånga upp de karakteristiska dragen från Erskines byggnader som räfflad fasad, rundade hörn mm. De bör ha ljusa (vita/gråa) fasader som kan vara i puts, betong eller ljust tegel.

Ändringen medför att två byggnader behöver rivas. Den ena är en f.d. värmecentral på fastigheten Lassaskog 4. Denna uppfördes 1965 i samband med exploateringen av kvarteret Lassaskogs norra del. I många fall gavs värmecentraler vid denna tid en intressant gestaltning. Anledningen till det var att de var styckebyggda och arkitekterna kunde då få utrymme för en mer avancerad gestaltning än de kunde i den annars hårt rationaliserade byggproduktionen i det s.k. Miljonprogrammet. Så är inte fallet med värmecentralen på Lassaskog 4 vars gestaltning i stort sett är likartad med de samtida flerbostadshusen på Lassaskog 3. Byggnaden har lågt kulturhistoriskt värde.

Den andra byggnaden som behöver rivas är ett före detta enhetskontor (idag förskola) uppfört i postmodernistisk stil i början av 1990-talet. Denna byggnad har ett visst kulturhistoriskt värde.

Figur 44 Plankarta för föreslagen ändring daterad 2019-11-14 av BSV arkitekter och ingenjörer. Källa: Vidingehem

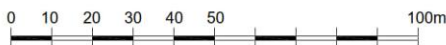

bsv arkitekter & ingenjörer ab
773901/20191113 / JSÖ

1

LASSASKOG - FÖRSLAGSSKISS ALT.1

SKALA 1:1000

Figur 45 Illustration av föreslagen ändring daterad 2019-11-13 av BSV arkitekter och ingenjörer. Källa: Vidingehem

3.2 KONSEKVENSBESKRIVNING

De negativa konsekvenserna är få om den föreslagna ändringen genomförs. Två mindre byggnader med lågt kulturhistoriskt värde försvinner vilket ger små negativa konsekvenser. Området förtätas men den mark som tas i anspråk är i huvudsak redan hårdgjord och för bebyggelse ianspråktagen mark. Detta ger små negativa konsekvenser. Fyra nya punkthus som gestaltas och placeras med utgångspunkt utifrån Erskines gestaltning och placering kan stärka områdets identitet samt tillföra mer liv och rörelse på platsen.

VI ÄR WSP

WSP är en av världens ledande rådgivare och konsultbolag inom samhällsutveckling. Med cirka 55 000 medarbetare i över 40 länder samlar vi experter inom analys och teknik, för att framtidssäkra världen.

Tillsammans med våra kunder tar vi fram innovativa lösningar för en mänsklig, trygg och välfungerande morgondag. Vi planerar, projekterar, designar och projektleder olika uppdrag inom transport och infrastruktur, fastigheter och byggnader, hållbarhet och miljö, energi och industri samt urban utveckling. Så tar vi ansvar för framtiden.

wsp.com

WSP Sverige AB
Box 574
201 25 Malmö
Besök: Jungmansgatan 10

T: +46 10-722 50 00
Org nr: 556057-4880
wsp.com

